Nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistava toimenpidekehys on EU:n kohdennettu vastaus strategiseen teollisuuspoliittiseen kilpailuun

Energiateollisuus ry (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta U 6/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä

Ensisijainen keino saada valmistavaa teollisuutta sijoittumaan Eurooppaan tulisi olla kilpailukyvyn perustekijöiden parantaminen

Energia-alan toimijoille EU:n strateginen ote toimivan vähähiilisen energiajärjestelmän tarvitseman valmistavan teollisuuden toimintaedellytyksistä on tervetullut. Se koskee energian tuottajien, siirtäjien ja myyjien tarvitsemia teknologiatoimittajia. Ensisijainen keino saada valmistavaa teollisuutta sijoittumaan Eurooppaan tulisi olla yleinen kilpailukyvyn parantaminen: luvituksen ja prosessien laatu, osaajien saatavuus, sääntelyn selkeys, markkinapaikan toimivuus ja energiajärjestelmän luotettavuus. Toissijaista on listata, minkä teknologioiden valmistajia erityisesti pitää sijoittua Eurooppaan, tarjota näille etusijaa tai edellyttää hankinnan eurooppalaisuutta. Riskinä on tulla luoneeksi lisää velvoitteita, jotka heikentävät yleistä kilpailukykyä tai toteuttavat yksittäisten jäsenmaiden teollisuuspoliittisen protektionismin tavoitteita. Energiainvestointien kustannuksia voi nostaa velvoite hankkia 40 % strategisista teknologioista eurooppalaisilta valmistajilta.

Nettonollateknologioiden edistämiseksi ehdotus tarjoaa luvituksen jouduttamista. Jouduttaminen on tavoiteltavaa, kunhan ei luoda ristiriitaista tai päällekkäistä sääntöä suhteessa nyt jo uusiutuvan energian direktiivissä tai kestävän rahoituksen säännöissä todettuihin. Päätavoitteena tulisi olla sujuva luvitus kaikille hankkeille yksillä ja samoilla säännöillä, yhdellä luukulla ja ennakoitavalla prosessilla.

Nettonollateollisuuden aloite listaa toivotut teknologiat. Ehdotuksen listan lähtökohdat ovat hieman neutraalimmat kuin muualla EU-sääntelyssä vastaavaan tapaan toteutetut. Esimerkiksi ydinvoimateknologia on otettu rajatusti ehdotukseen mukaan. Tapa listata edistettäviä teknologioita tarkkarajaisesti toisaalta myös lisää epävarmuutta toimintaympäristöön, sillä voi olla vaikea saada etukäteen varmuutta etusijamenettelyyn pääsystä. Edistämisen lisäksi listalle päätyminen voi tuoda lisävelvoitteita ja siten haittoja tai hidasteita.

Kommentit valtioneuvoston kantaan

- Kannatamme Suomen kannassa markkinaehtoisen ja teknologianeutraalin lähestymistavan korostamista, kokonaisvaltaista näkökulmaa puhtaan energian tuottamisessa tarvittavan teknologian kehittämiseen sekä sisämarkkinoiden toiminnan ja kilpailun painottamista.
- Edelleen toivotamme tervetulleeksi tarpeen selkeyttää soveltamisalaa ja teknologisen kehityksen huomioimista.
- ET tukee valtioneuvoston kantaluonnosta sujuvan luvituksen merkityksen tunnistamisessa ja siinä, että ”selkeät, laadukkaat ja kestoltaan kohtuulliset hallinnolliset menettelyt ovat olennainen tekijä vihreän siirtymän edistämisessä”. Olennaista on kantaluonnoksessa todetusti lupaprosessien ja niiden keston ennakoitavuuden varmistaminen.

Energiateollisuus ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.energia.fi

- ET kannattaa sitovien luvankäsittelymääräaikojen asettamista, luvituksen tarkastelemista kokonaisuutena, sähköstä asiointia yhden luukun kautta, luvitusaikataulun laatimista ja julkaisemista sekä yleisen edun -statuksen lähtökohtaisuutta.
- ET katsoo, että lähtökohtaisesti kaikkien hankkeiden luvat tulee voida käsitellä joutuisasti ja ennakoitavasti noudattaen asetuksen tarkoittamaan yhden luukun periaatetta ja lupakokonaisuuden enimmäiskäsittelyaikaa. ET katsoo kuitenkin, että kun kyse on käytännössä ”etusija”-lainsäädännöstä voidaan ilmastomyönteisille hankkeille antaa hyötyä lupaprosessin hallinnollisen taakan keventämiseksi.
- ET kiinnittää huomiota siihen, että strategiseksi hankkeeksi nimeämistä tulee hakea erillisellä hakemuksella ensin jäsenvaltiolta ja hylkäävän päätöksen jälkeen komissiolta. Vaikkakin asetuksen määräajat näiden hakemusten käsittelylle ovat lyhyet, muodostaa menettely uuden merkittävän hallinnollisen taakan. Luvituksen näkökulmasta erot nettonollateknologian ja strategisen nettonollateknologien välillä ovat melko marginaaliset ja siten kahdesta kategoriasta voisi luopua. Etusija tulee saada teknologianeutraalisti ja selkeillä kriteereillä.
- Valtioneuvoston kannassa todetaan, että hankkeiden erittäin tärkeän yleisen edun -status johtaisi kansallisen hankinnan kaventumiseen tietyissä ympäristö- ja luontolainsäädännön harkintatilanteissa. Näiden lakien (luonto-, lintu- ja vesipuitedirektiivit) poikkeusmenettelyssä harkitaan useita edellytyksiä, joista yleisen edun mukaisuus on vain yksi kriteeri. Näin ollen ET näkee, että ympäristönsuojelullinen näkökulma tulee huomioiduksi asetuksen mukaisessa sääntelyssä.
- Valtioneuvoston kantaluonnoksessa on melko varauksellinen suhtautuminen alueidenkäytön suunnittelun mukaan ottamiseen asetukseen. ET ymmärtää kaavoitukseen liittyvän kunnallisen harkintavaltakysymyksen. Hankekohtaiset kaavoitusratkaisut ovat kuitenkin käytännössä merkittävä osa hankkeiden luvitusprosessia ja siten niiden huomioiminen luvituksen sujuvoitumiseen tähtäävissä aloitteissa on perusteltu.
- Jaamme näkemyksen, että osaamistason nostamiseen ehdotetut keinot kaipaavat tarkennusta. Lähtökohtaisesti pidämme kuitenkin välttämättömänä, että Suomessa ja Euroopassa kiinnitetään enenevästi huomiota nettonollateknologioiden osaamisen lisäämiseen ja samassa yhteydessä viranomaisten osaamiseen uusilla aloilla, ja ehdotamme tässä lisäystä Valtioneuvoston kantaan, esim.
    - *”Valtioneuvoston pitää tärkeänä nettonollateknologioihin liittyvän osaamisen ja peruskoulutuksen edistämistä. Osaamistarpeet lähtevät luonnontieteiden perusosaamisen tasosta ja ulottuvat ammatillisesta osaamisesta ylemmän asteen opintoihin. Valtioneuvosto korostaa erityisesti naisten, nuorten ja muuntokoulutettavien koulutusmahdollisuuksien huomioimista”*
- Valtioneuvosto voisi myös huomioida komission ehdotuksen CO2:n varastointi- ja syöttökapasiteetista, ja nostaa kannassaan tarpeen huomioida näiden lisäksi CO2 talteenoton mahdollisuudet ja kannattavuuden. CO2 voi pysyvän varastoinnin lisäksi hyödyntää erilaisissa ja erilaisen elinkaaren tuotteissa raaka-aineena, ja lähtökohtaisesti CO2 talteenottoa tulee olla enemmän kuin pysyvän varastoinnin kapasiteettia. Kannassa voisi todeta esimerkiksi:
    - ”*Valtioneuvosto kannattaa CO2 varastointimahdollisuuksien huomioimista ja korostaa mahdollisuuksia käyttää talteen otettua CO2 myös raaka-aineena. Varastointimahdollisuuksien ohella tarvitaankin lisää huomiota talteenoton taloudellisiin edellytyksiin, joita komissio voisi edistää esimerkiksi kiirehtimällä päästökauppadirektiivissä mainittuja asetuksia biogeenisen ja pitkäaikaisiin tuotteisiin sitoutuneen CO2 huomioimisesta päästökaupassa.*”
- Komission esityksessä ydinvoima on valitettavasti vain osittain mukana. SMR:t ovat mukana nettonollateknologian määritelmässä, mutta ydinvoima on kokonaan ulkona ns. parhaasta

strategisten nettonollateknologioiden kategoriasta (Annex 1). Ydinvoima täyttää strategisen nettonollateknologian kriteerit ja Suomen tulisi vaatia sen lisäämistä listalle.

Yhteenveto

On Suomen etu, että EU pyrkii varmistamaan toimivan vähähiilisen energiajärjestelmän teknologioiden saatavuuden muuttuneessa geo- ja teollisuuspoliittisessa ympäristössä. Ensisijaista investointien saamiseksi Eurooppaan on pyrkiä suoraviivaistamaan energiasiirtymän sääntelyä ja huolehtia kilpailukyvyn perustekijöistä, tarvittaessa nykyistä lainsäädäntöä korjaamalla ja yksinkertaistamalla. Suomen tulisi suhtautua kriittisesti teknologioiden listaamiseen sääntelytapana, mutta tarvittaessa huolehtia listan teknologianeutraalista kattavuudesta.

Lisätiedot: Joona Turtiainen joona.turtiainen@energia.fi 040 586 5939